

ПЕРЕДМОВА

Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» забезпечує здійснення інтегрованого підходу до навчально-виховної роботи з дітьми. Вона конкретизує зміст завдань комплексного характеру, запропонованих у новій редакції «Базового компонента дошкільної освіти в Україні». Передбачені програмою знання оптимальні для дітей дошкільного віку незалежно від місця їхнього проживання.

Матеріал програми розподілено за роками життя дошкільника, що відповідає сучасним реаліям дошкільної освіти. Така структура зручна для вихователів і сприяє підвищенню якості їхньої роботи.

Успіх освітнього процесу за будь-якою програмою залежить від того, як складено його план, чи всі аспекти розвитку, виховання й навчання дітей у ньому враховані, чи зручно ним користуватися. Грамотно складений план — це надійний путівник у реалізації поставлених програмою завдань.

Планування навчально-виховного процесу організованого характеру робить діяльність вихователя цілеспрямованою та результативною, визначає конкретні завдання, зміст, форми і методи роботи з дітьми.

Розгорнуте перспективне планування складено за блочно-тематичним принципом, оскільки він базується на інтегрованому підході до організації життєдіяльності дітей, забезпечує змістову цілісність, системність, послідовність, ускладнення та повторення програмного матеріалу протягом тематичного тижня.

План подано у вигляді сітки на один тематичний тиждень. Він є основою для складання календарного плану, в якому конкретизуються види, форми, методи та прийоми роботи з дітьми. Матеріал розподілено за розділами програми з урахуванням різних видів діяльності: ігрової, розумової, рухової, трудової, образотворчої.

У розділі «Зростаємо дужими» для реалізації основних завдань збереження та зміцнення здоров'я дитини, виховання фізичної культури подано теми фронтальних занять, які проводяться двічі на тиждень, та дібрано рухливі ігри й фізичні вправи, які треба проводити під час денної прогулянки.

Запропонований матеріал із розділу «Дитина у довкіллі» допоможе сформувати в дитини елементарні уявлення про світ речей, предметів, іграшок, побут та життя людей, сприятиме початковому становленню вмінь діяти потрібним чином.

Важливе значення для повноцінного розвитку дитини має своєчасне опанування мови, всього багатства її виражальних і змістових засобів. Зміст цієї роботи розкрито в розділі «Мова рідна, слово рідне». Але завдання цього розділу реалізуються також на заняттях з інших розділів програми «Дитина» та в повсякденному житті.

Незаперечним джерелом мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку є художня література, що позитивно впливає на всі структурні рівні мовлення, збагачує емоційну сферу, сприяє моральному вихованню юного покоління. Зміст роботи з художньо-мовленнєвої діяльності представлено в розділі «Художня література», який охоплює ознайомлення дітей з усною народною творчістю та авторськими художніми творами, театралізовану діяльність (ігри-драматизації, інсценування) за їхнім змістом, ознайомлення дітей із книжками. Зважаючи на методичні рекомендації до програми, заняття з цього розділу бажано

проводити з підгрупами. На розсуд вихователів їх можна проводити як у першій, так і в другій половині дня.

Використовувати художні твори в різних формах роботи протягом дня (на заняттях з інших розділів програми, під час режимних процесів, на прогулянці, під час спостережень) доцільно та необхідно, але в цих випадках художній твір відіграє роль лише засобу посилення інтересу.

У розділі «Граючись зростаємо» дібрано різні види ігор (дидактичні, рухливі, творчі), під час яких діти закріплюють набуті знання, привчаються до спільних дій, набувають умінь товаришувати, дружити.

Своєчасно ввести дитину у світ рідної природи, виховати любов до неї, пізнавальний інтерес до її явищ, закласти основи екологічного виховання допоможе планомірна робота з розділу «Віконечко у природу». У цьому розділі визначено систему доступних дітям певного віку цілісних уявлень про природне оточення, пізнавальні дії (практичні, сенсорні, дослідницькі) та види діяльності, що їх опановують діти. Запланований матеріал допоможе:

- навчити дітей спостерігати за природним довкіллям, піклуватися про нього, емоційно сприймати та оцінювати його об'єкти і явища;
- навчити розповідати, запитувати, передавати враження в розповідях, імпровізаціях, малюнках;
- сформувати здатність співпереживати природі, виховувати потребу її оберігати, захищати від бездумного або шкідливого втручання.

Важливе значення для розвитку пізнавальної активності має формування початкових математичних уявлень, які допоможуть дитині орієнтуватися в кількісних, просторових і часових відношеннях. Ця робота запланована в розділі «Математична скарбничка». У системі навчально-виховної роботи з математичним змістом особливе місце посідають інтегровані заняття, на яких математика поєднується з конструюванням, ліпленням, аплікацією, фізичними вправами, спостереженнями за природою тощо. Окремі заняття з цього розділу також бажано проводити підгрупами.

Під час реалізації програмних завдань основною метою вихователя має бути не тільки кількість поданих математичних фактів, які вивчають діти (множини, величини, розміщення в просторі, форми), а й формування основних видів пізнавальної діяльності — практичної, сенсорної, розумової, за допомогою якої усвідомлюються й узагальнюються різноманітні математичні уявлення.

Долучити дитину до краси і гармонії, до світу мистецтва, пробудити її творчі здібності й бажання займатися різними видами художньої діяльності — надзвичайно важливе виховне завдання. У цьому допоможе матеріал, запланований у розділі «Чарівні фарби і талановиті пальчики», у якому поєднано всі види образотворчої діяльності (малювання, ліплення, аплікація). За програмою «Дитина» заняття з цього розділу рекомендовано проводити в камерній обстановці, розташувавши столи так, щоб діти сиділи разом із вихователем, тобто щоб він був не над дітьми, а поруч. Тому такі заняття теж доцільно проводити в підгруповій формі.

Тематика занять тісно пов'язана з сезонними явищами природи, улюбленими творами художньої літератури, працею людей, традиційними святами, визначними подіями. Умовою ефективності художнього виховання є доречне поєднання художнього слова, музики й образотворчої діяльності, їхній взаємний вплив, взаємне збагачення.

У розділі «Привчаємось працювати» матеріал розподілено за видами праці: праця в природі та господарсько-побутова. Для дітей дошкільного віку трудові завдання, по-перше, корисні у виховному плані, адже формують відповідні моральні навички (берегти і підтримувати чистоту, порядок, допомагати, долати труднощі, радіти успіхам, доводити розпочате до кінця), а по-друге — надзвичайно цікаві, бо дають змогу самостійно творити. У цьому віці вводиться такий вид діяльності, як художня праця, під час якої діти виготовляють художні сувеніри, саморобки, найпростіші іграшки з поролону та природного матеріалу.

Роботу за розділом «Музична скарбничка» організовує музичний керівник за окремим планом.

Згідно з методичними рекомендаціями до програми «Дитина» щодо неперевантаження дітей організованими формами діяльності заняття розподілені на фронтальні, підгрупові й індивідуальні. Фронтальні заняття бажано проводити в першій половині дня, підгрупові, на розсуд вихователя, — в першій або другій половині, а індивідуальні — протягом усього дня. У плані обов'язкові підгрупові заняття виділені словом «Тема».

У посібнику також дібрано допоміжний практичний матеріал: рухливі та дидактичні ігри, художні твори і роздатковий матеріал на розвиток логічного мислення та дрібної моторики для індивідуальної роботи з дітьми.

Для зручності проведення індивідуальних занять до посібника додається компакт-диск із художніми творами та роздатковим матеріалом.

Відповідно до цього перспективного плану автори С. М. Ванжа й Т. І. Ожимова розробили посібник «Організація та проведення прогулянок», який допоможе вихователям змістовно організувати денну прогулянку.

На допомогу вихователям у посібнику подано додатковий Матеріал: рухливі та дидактичні ігри, художні твори та завдання для індивідуальної роботи на розвиток логічного мислення і дрібної моторики.

Окрім того, CD, що додається до посібника, містить корисні матеріали з різних видів діяльності дошкільнят.

РІЧНИЙ БЛОЧНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН РОЗВИВАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Назва блоку	Тема тижня	Місяць
Україна — рідний край (1 тиждень)	Українці ми маленькі	Вересень
Дарунки осені (4 тижні)	1. Осінні квіти в квітнику	
	2. Хліб — усьому голова	
	3. Осінь у саду (фрукти, ягоди)	
	4. А на нашому городі... (овочі)	Жовтень
Осінні явища природи» (2 тижні)	1. Сонце стукає в віконце	
	2. Що буває восени (вітер, опади)	
Ліс — зелене диво» (2 тижні)	1. В осінньому лісочку	
	2. Лісові звірята	
Знай свій рідний край (2 тижні)	1. Рідне місто — моя батьківщина	Листопад
	2. Подорож вулицями міста	
Одяг та взуття (1 тиждень)	Одягнемо нашу Катрусю (одяг та взуття)	
У бабусі на подвір'ї (2 тижні)	1. Тварини — наші друзі	
	2. На пташиному дворі	Грудень
Кришталева зимонька-зима (2 тижні)	1. Зима-чарівниця	
	2. У містах і селах ходить зимонька весела	
Народні свята і традиції (2 тижні)	1. Новорічне свято	
	2. Різдвяні розваги	Січень
Народні ремесла (2 тижні)	1. Українська хата	
	2. Українська вишиванка	
Холодно взимку птакам і тваринкам (2 тижні)	1. Зимуючі птахи	Лютий
	2. Як зимують лісові звірята	
Сад на підвіконні (1 тиждень)	Кімнатні рослини	
Сезонні зміни (1 тиждень)	Ясне сонечко всміхається, зима біла вже ховається	

Назва блоку	Тема тижня	Місяць
Моя родина (4 тижні)	1. Мама лагідна моя	Березень
	2. У гості до бабусі	
	3. Взаємини в родині	
	4. Побут сім'ї	
Свята різні в нас бувають (1 тиждень)	Свято Великодня	Квітень
Я та інші (4 тижні)	1. Ой який чудовий я!	
	2. Я малесенька людина	
	3. Безпека малюка	
	4. Мої друзі	
Природа навесні (2 тижні)	1. Комахи	Травень
	2. Кругообіг води в природі	
Усі професії хороші (1 тиждень)	Усі професії хороші	
Сім'я Сонечка (1 тиждень)	Сім'я Сонечка	
Рослини на нашому подвір'ї (1 тиждень)	Квіти, кущі, дерева	

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

Дні тижня	Фронтальні	Підгрупові
Понеділок	Зростаємо дужими	Художня література
Вівторок	Музична скарбничка. Мова рідна, слово рідне	Чарівні фарби і талановиті пальчики (малювання)
Середа	Зростаємо дужими	Математична скарбничка (двічі на місяць)
Четвер	Музична скарбничка	Чарівні фарби і талановиті пальчики: ліплення (двічі на місяць); аплікація (двічі на місяць)
П'ятниця	Дитина у довкіллі (двічі на місяць). Віконечко у природу (двічі на місяць)	1. Будуємо, майструємо, творимо (двічі на місяць). 2. Художня праця (двічі на місяць)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РІЧНИЙ ВЛОЧНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН РОЗВИВАЛЬНО- ВИХОВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	6
РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ	7
ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН НА БЕРЕЗЕНЬ	9
КОМПЛЕКСИ ГІМНАСТИКИ (ранкова та пробудження)	10
Розгорнутий перспективний план за темою «Мама лагідна моя»	13
Розгорнутий перспективний план за темою «У гості до бабусі»	16
Розгорнутий перспективний план за темою «Взаємини в родині»	20
Розгорнутий перспективний план за темою «Побут сім'ї»	24
Рухливі ігри	28
Дидактичні ігри	37
Художні твори	44
ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН НА КВІТЕНЬ	55
КОМПЛЕКСИ ГІМНАСТИКИ (ранкова та пробудження)	58
Розгорнутий перспективний план за темою «Свято Великодня»	60
Розгорнутий перспективний план за темою «Ой який чудовий я!»	65
Розгорнутий перспективний план за темою «Я малесенька людина»	68
Розгорнутий перспективний план за темою «Безпека малюка»	73
Розгорнутий перспективний план за темою «Мої друзі»	77
Рухливі ігри	80
Дидактичні ігри	93
Художні твори	104
ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН НА ТРАВЕНЬ	117
КОМПЛЕКСИ ГІМНАСТИКИ (ранкова та пробудження)	118
Розгорнутий перспективний план за темою «Комахи»	120
Розгорнутий перспективний план за темою «Колообіг води в природі»	124
Розгорнутий перспективний план за темою «Усі професії хороші»	129
Розгорнутий перспективний план за темою «Сім'я сонечка»	133
Рухливі ігри	136
Дидактичні ігри	149
Художні твори	155
ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКИ	161
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ НА РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ДРІВНОЇ МОТОРИКИ	169